

NYA Mäktaren

VOLYM IX

Teologisk bilaga till Kyrka och Folk nr 37/05

Kärlekens gåva och ansvar

Kärlek är ett ord och en verklighet som har fått många betydelser. Varje människa behöver den och längtar efter den. Den finns i våra drömmar och binds ofta samman med en annan människa som vi dras till. Den har olika styrka under olika skeden i en människas liv, men den finns där alltid som ett starkt behov. Den tar vår person i besittning på ett sätt som gör den både ljuvlig och farlig. Alla måste vi på något sätt hantera detta behov.

Varför är då kärleken denna oerhörda kraft, som ingen av oss kommer undan. Det beror på att Gud är dess ursprung och källa. Guds Ord säger: "Gud är kärleken", (1 Joh. 4:8). Det är alltså inte kärleken som är Gud. Det är viktigt att ha klart för sig. I Höga Visan kan vi läsa: "Kärleken är stark som döden, dess längtan obehaglig som dödsriket, dess glöd är som eldens glöd, en Herrens låga är den", (Höga Visan 8:6).

Guds kärlek har framträtt genom Jesus Kristus

Guds kärlek har levande och konkret framträtt i vår värld genom Jesus Kristus. Genom Kristi död och uppståndelse har kärleken fått ett djupt och vackert innehåll. Gud har sänt sin Son till försoning för våra synder, (1 Joh. 4:10). Gud har alltså visat sin kärlek till oss genom att Kristus dog för oss medan vi ännu var syndare, (Rom. 5:8).

Så har kärleken kommit till oss från himmelen och gjorts levande och verklig. Den är Guds gåva till oss i vilken Han själv lever. Han har givit oss ansvaret att förvalta denna gåva. I sitt Ord har Gud beskrivit hur detta ansvar kan förvaltas av oss människor. Uppgiften är inte lätt. Kärleken skall också levas ut i en värld, som sätter andra uttryck för kärleken än dem Gud visar oss. I utövandet av kärleken får vi verkligen möta vår egen svaghet. Eftersom Kristus tog våra synder i sin egen kropp upp på korset och försonade oss med Gud, kan en svag och bräcklig människa i Jesus Kristus finna förlåtelse och upprättelse.

Ett liv i kärlek når vi inte utan kamp. Bibeln tiger verkligen inte om den kamp mellan Anden och köttet som präglar en Kristustroendes liv, (1 Tess. 4:1-7). De troende behöver varandra i den

kampen. Det goda stödet, den inbördes trösten och förmaningen, kan vi undvara detta?

Gud har även givit människan gåvan att rent fysiskt uttrycka kärleken till en annan människa. Gud har skapat oss med sexualdrift. Den är en oerhörd kraft, som präglar våra känslor och tankar och påverkar våra handlingar. Den har olika styrka under våra liv. Den har också olika styrka hos olika människor, men ingen är opåverkad. Gud har nu inte släppt lös denna kraft bland oss för att vi skall använda den som vi vill. Det sexuella livet hör hemma inom äktenskapet. Det är i denna förening gåvan skall vårdas i ömhet och omtanke om en annan människa. Här skall kärleken visa sin kraft genom ömsesidig hjälp och förlåtelse. Med sexuallivet kan vi både sära och skada varandra. Man och hustru kan här ha en hel del att förlåta varandra. Smärtan och svårigheten här ligger också den innesluten i Kristi försoning. Så det finns hopp även i detta stycke.

Guds Ord har en hög syn på kroppen

Guds Ord har en hög och djup syn på vår kropp. Den är till för Herren för att stå i tjänst hos Honom. Vår kropp är ett tempel åt den helige Ande, (1 Kor. 6:12-20). Vi tillhör inte oss själva och kan därför inte göra vad som helst med vår kropp. Det är i detta perspektiv vi bör hantera frågan om vår sexualitet.

I denna syn har vi inte det samhälle vi lever i med oss. Det påstås att vår tid är starkt sexfixerad, och man får nog ger dem rätt som påstår det. Talet om sexuell avhållsamhet före äktenskapet möts både med löje och med förakt. En del säger rent ut att denna avhållsamhet är skadlig. För unga människor, som lever under hårt gruptryck, blir det en svår kamp att leva med Herrens Ord som ledstjärna i sexuallivet. De behöver vår förståelse och vårt stöd. När de fallit behöver de vår hjälp och omtanke. Det är lätt att döma, alltför lätt. Det är inte slapp förståelse den som fallit behöver utan stöd på vägen till upprättelse.

Vi får och behöver acceptera sexualiteten som en viktig del av oss själva. Vi får tacka Gud för denna gåva. Vi får be Honom om

hjälp att uttrycka den med kärlek. Vi får också be Gud om hjälp att hålla oss inom de gränser som Gud har satt.

Sex är inte ett sätt att umgås med den som för stunden befins lämplig. Sex är att ge omtanke åt en annan och att ta emot den omtanke en annan ger mig. Vi är i denna situation utlämnad åt en annan människas kärlek, och vi är alla här mycket sårbara. Kärlek och sex är inte samma sak. Sexualiteten behöver kärleken för att bli nära och varm. Den kan inte leva bara genom att söka sin egen tillfredställelse. Sexualiteten behöver kärleken för att vara Guds gåva.

En människa kan inte definieras som enbart en sexuell varelse. Hon är något mer. Hon är skapad till Guds avbild. En människa är vad hon är i gemenskapen med Gud. Gud har bundit människan till sig själv i ömsesidig kärlek. Vår största lycka är därför att känna Gud, och att känna Honom som den som i Jesus Kristus är nådig och barmhärtig. Gud har skapat oss till varelser som behöver kärlek och någon att älska. Kärleken mellan människor behöver inte alltid sexualiteten som uttrycksform. Kärleken rymmer så oändligt mycket mer. Att vara ensamstående utan sex kan vara svårt men inte omöjligt. Att leva ensam utan kärlek är en tragedi.

Kärleken har hamnat i fokus

Kärleken har idag kommit i fokus genom homosexualiteten. Det går snart inte att se en serie på TV eller en film utan att någon framträder, som är homosexuell. Homosexualitet har blivit något helt naturligt och därmed acceptabelt. Utvecklingen har gått fort. Det är inte så länge sedan det var kriminellt i vårt land att vara homosexuell. På 1970-talet betraktades homosexualiteten som en sjukdom. Men allt detta är historia nu och som många anser en trist historia. Det har verkligen hänt mycket. Sedan år 1995 har homosexuella rätt att ingå partnerskap. Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, RFSL, har varit synnerligen skickliga i att bedriva lobbyverksamhet. Gayrörelsen är aktiv och framgångsrik. Den ställer också krav på kyrkan. Kravet på att få vigas till äktenskap inom kyrkan dyker upp då och då.

Man kan lugnt påstå att frågan om homosexualitet har rört om rejält i kyrkan. Det blåser upp till strid. Ingen som vill leva som kristen kommer undan att ta ställning till denna fråga och skaffa underlag till en egen uppfattning. Inför denna fråga reagerar människor naturligtvis olika. För en del är den känslig. De upplever den med obehag. De känner det som onaturligt med sexuell dragning till det egna könet i stället för det motsatta. Många löser bekymret med att helt enkelt inte befatta sig med det. De flyr. Detta är ingen särskilt god lösning. Kärleken till andra människor behöver att vi försöker förstå och har en grund för vad vi anser. Vi behöver ju leva öppet och ärligt med varandra.

Vi behöver alltså en grund för vårt ställningstagande. Bibeln erbjuder oss en sådan grund. Då blir det viktigt vad Bibeln är och betyder för oss. Är den Guds uppenbarelse till oss, något som till alla delar kommer från Gud, bör vi noga lyssna till vad den har att säga oss. Om homosexualiteten talar Bibeln inte särskilt mycket. Att Bibeln avvisar homosexuell utlevnad som något som strider mot Guds vilja framgår tydligt. Vi kan förstå detta av Bibelstäl- len som 3 Mos. 18:22, Rom. 1:24-27, 1 Kor. 6:9-11 och 1 Tim 1:9-10.

Vad kan det då finnas för orsak till homosexualitet? Om det finns det många åsikter. En del hävdar att vissa människor helt enkelt är födda sådana. Andra talar om miljöns betydelse. Det har att göra med en människas förhållande till sin far och mor under uppväxttiden. Har man som barn och ung levat med en dominerande far eller mor kan det starkt påverka en människas sexuella utveckling. Det framgår av vad som påstås att orsakerna till homosexualitet är komplicerade. Det går inte att dra säkra slutsatser.

Tvårsäkerhet saknas inte om orsaken här och där, men att säkert veta orsaken kan ingen påstå. Man kan fråga sig, om en människa bara styrs av arv och miljö? Har man inte också ett ansvar för sitt liv och de val man gör?

Vägledning i Guds Ord

Jag vill visa på en vägledning som Guds Ord ger oss. Då vänder vi oss till vad Gud berättar om skapelsen. I 1 Mos. 1:27-28 berättas om att Gud skapade människan till man och kvinna och gav dem uppdraget att föröka sig. För att nya människor skall bli till fordras en man och en kvinna, inte två män och två kvinnor. Att föröka sig är ett uppdrag Gud har givit män och kvinnor. I slutet av Romarbrevets 1:a kapitel talar aposteln om homosexualitet som något som är emot naturen, även om han inte använder ordet homosexuell (Rom. 1:26-32). Det framgår ändå tydligt vad han menar. Av andra sammanhang framgår det att vi alla lever under den fallna världens värde. Kristus befriar oss och med Honom får vi kämpa mot sådant, som vill få oss att leva på ett ovärdigt sätt.

Mitt ibland oss finns det människor med homosexuell läggning. En del kämpar med sin läggning, andra lever ut den. Hur förvaltar då en Kristustroende kärlekens gåva och ansvar gentemot dessa människor? En hjälp i denna fråga vill kyrkan ge oss genom det samtalsdokument "Homosexuella i kyrkan" som Svenska kyrkans teologiska kommitté överlämnat till kyrkostyrelsen. Kyrkomötet har sedan fattat beslut om att en fördjupad samtalsprocess kring dokumentet skall ske på olika nivåer i Svenska kyrkan. Man önskar ett så brett deltagande som möjligt.

Bibeln tillrättaläggs

När man tar del av dokumentet, behöver man inte vara särskilt konspiratoriskt lagd för att se vartåt det lutar. Man får intrycket att det bara syns vara fråga om tid, innan homosexualitet är helt accepterat. Alla vet vi att frågan inte är särskilt enkel. Kan man utan vidare påstå, att när människor betraktar homosexualitet som något onaturligt, handlar det bara om en fördom. Vägen till hel acceptans är väl inte bara en fråga om rätt uppfostran.

Ett bekymmer med dokumentet är enligt min mening dess hållning till Bibeln. Om Bibeln själv är ett stycke tradition, om det i Bibeln finns olika motstridiga uppfattningar, om det är omöjligt att urskilja en tydlig Guds vilja, hur kan man då komma fram? Dokumentet vill framhålla att när Bibeln talar om homosexualitet talar den inte om samma sak som vi gör idag. Man får inte ignorera att homosexualiteten inte har den karaktär av särskilt allvarlig etisk fråga som man många gånger har tillskrivit den. Därför vill kommittén hellre använda begreppet homosexuell orientering i stället för läggning. Bibeln ger helt enkelt inte tydlig ledning. Kan man då inte bara lyfta ut den?

Dokumentet vill hjälpa oss mot vad man kallar fundamentalism och biblicism. En sträng biblicism ger varje biblisk utsaga en rationell betydelse, säger man. Dokumentet vill gå fram med andra tolkningsmetoder: att skilja mellan centrum och periferi, att skilja mellan generell och tidsbestämt, att urskilja vilka tolkningsbetydelser de bibliska författarna själva använder. Det gäller att hitta en väg där en genomarbetad bibeltrohet och en genomarbetad nutida användning och tolkning av bibeltexterna kan mötas.

Synen på kärlek och sexualitet tycker jag i många stycken är rätt ytlig. Att människan är fallen och präglas av syndens verklighet och behöver Guds nåd talas det inte om. Våra möjligheter att visa kärlek sker ju ofta under kamp med drifter och begär. Hur kan vi nå fram utan Guds nåd?

Dokumentet talar en hel del om vad man kallar försonad mångfald. Med detta avser man att människor som har olika uppfattningar inte bör avvisa varandra. I stället måste de ömsesidigt

erkänna varandras tro. I talet om försonad mångfald blir dokumentet ottydligt. Hur blir det med denna mångfald, om frågan om sanning ställs på sin spets? Mångfald kan i flera stycken ha ett värde. Men den behöver nog vila i något annat än sig själv. Det finns väl ändå något som kallas villfarelse.

Bibeln är tydlig

För min del anser jag att Bibeln nog får sägas vara ganska tydlig i sitt avvisande av homosexuell utlevnad. Dokumentet försöker kringgå det genom att problematisera bibeltexter. Dokumentet ställer sig inte heller negativt till att kyrkan genom en akt ger sin välsignelse över ingånget partnerskap, inte heller att den tar emot erbjudandet från staten att få förrätta ingående av partnerskap genom en kyrkans handling. Om det kan man läsa i dokumentet:

”Det finns två parter att ta hänsyn till. En uppgift är att skydda den enskilde kyrkoarbetarens samvete, en annan att skydda det par som vill ha välsignelse eller en ingående akt. I kyrkans gemenskap får lösningar sökas i följande riktning: den som är beredd att medverka i en kyrkans handling som innebär ingående och/eller välsignelse av partnerskap, skall ha en möjlighet att göra detta. Allt skall ske av inre övertygelse och av dem som erfar sig kallade och beredda till denna handling. Om kyrkan väljer denna väg så måste den med tanke på de olika uppfattningar som råder, skapa största möjliga tydlighet om vad som gäller lokalt. En gemensam ordning måste utarbetas som gör det möjligt för homosexuella par att enkelt och på ett för dem inte förnedrande sätt finna de församlingar och präster som står till tjänst med detta. Det är alltid kyrkan som helhet som skall ha ansvaret för att enskilda handlingar utförs. För enskilda präster och alla andra som har tjänst skall frihet råda” (s. 51).

Nog låter det generöst med talet om frihet. Men med tanke på hur kyrkans ledning hanterar frågan om olika syn på prästämbetet har man anledning att vara fundersam. Att hantera minoriteter tycker jag varken kyrkan eller samhället i stort är särskilt bra på.

Homosexualitet blir en alltmer öppen och erkänd verklighet i vårt samhälle. Det finns människor med denna läggning bland oss, närmare än vad vi kanske anar. En del har och kämpar med denna läggning. De kan vara anonyma och lever i fruktan för vad andra skall anse om dem, om de visste om deras sexuella läggning. Ingen som vill kallas en verklig kristen kan förakta eller förtrampa dem, som har en homosexuell läggning. Att så har skett och sker är något att verkligen skämmas för. De finns ibland oss som har skäl att be både Gud och de homosexuella om förlåtelse för vad de tänkt, gjort och visat mot dem. Vilken sexuell läggning vi än har, är vi alla syndare som behöver förlåtelse. Alla har vi blivit kallade att leva i helgelse, och alla kan i tro på Jesus Kristus vinna evigt liv. Det är att lätt att luras in i bakhåll av värtaliga gayföreträdare och betrakta utlevd homosexualitet som den värsta av alla synder och förgå sig i elakhet mot någon homosexuell. Sedan kan de anfalla oss i egenskap av att vi lider av homofobi. Vad har inte aposteln Jakob att säga om tungans synder (Jak. 3:2-6). Synden mot det årtonde budet tror jag är mer företrädd bland oss än sexuella synder. I Guds ögon finns det bara synd, inte små eller stora synder. Här har vi alla all anledning att se upp.

Att förkasta homosexuellt umgänge skall inte innebära att man förkastar den person som lever så. Jesus har lärt oss att skilja mellan synden och syndaren. Här finns ett problem. Många homosexuella kräver full acceptans för sin livsstil och accepterar inte att utlevd homosexualitet kallas synd och att skillnad görs mellan synden och syndaren. Ordet homofob är lätt att kasta ur sig.

Vi behöver alla i vårt inre bereda oss på hur vi i kärlek skall bemöta dem med homosexuell läggning. Det är fejt att smita undan. Det är synd att vara föraktfull och dömande. Vi bör betänka vad aposteln säger i Rom. 2:1. Hur betar vi oss om en nära vän bekänner för oss: jag är homosexuell? Är han fortfarande vår vän? Kan vi visa honom aktning och respektera honom? I teorin kanske vi kan, men det är ju alltid verkligheten som utgör testet.

Vad händer i en församling om en duktig medarbetare bekänner sin homosexuella läggning? Har han allttjämt vårt förtroende eller avvisar vi honom? Hur gör vi som föräldrar om vår homosexuelle son eller vår lesbiska dotter sänder oss ett bröllopsfoto eller liknande där deras käresta finns med? Får det fotot någon framträdande plats? Vi bör i tanken och i vårt inre ställa oss själva inför olika frågeställningar och i bön till Gud söka ledning till ett kärleksfullt och vist handlande.

Kärleksfullt tydliga utan att fördöma

Vi måste bli kärleksfullt tydliga i vårt avvisande av homosexualitet utan att fördöma personen, som har denna läggning. Därför kämpar vi emot allt som rymmer det minsta förakt för en homosexuell person. Vi behöver vara med och skapa motkrafter mot den sexism, som genomsyrar vårt samhälle. Den homosexuelle behöver som medmänniska vårt stöd och vår omtanke. Vad skulle vi själva känna inför att kanske betraktas som avskum. Den fruktan för AIDS som finns drabbar ju ofta homosexuella. Det är lätt för dem att känna skuld här. Även om det är svårt, ja, troligen omöjligt, bör vi försöka sätta oss in i en homosexuell människas situation. Det är i varje fall nyttigt för vår ödmjukhet att försöka.

Vad har vi annat att göra än att söka oss till Honom, som levde bland syndare utan att acceptera synden. I bön och gemenskap med Herren Kristus kan hjärtat finna den ömsinnet och den ödmjukhet som behövs för att ta emot kärlekens gåva och ta ansvar för den. Vare sig vi är gifta eller ensamstående, vilken sexuell läggning vi än har, till Kristi familj kan vi få höra. I den familjen är troheten mot Kristus och varandra en avgörande sak. Jordelivet kan tynga oss, homo eller hetero, vår sexuella läggning skapar svårigheter för oss; det finns till sist någon som väntar att vi skall komma hem. Mitt hemland är himmelen. En ny kropp väntar på mig – Jesu härlighetskropp (Fil. 3:20-21). I evighetens ljus får allt vad vi kämpar med här ett annat perspektiv. Låt oss ta vara på vad aposteln Petrus skriver (1 Petr. 4:7-10). Låt oss av Herren ta emot kärlekens gåva och i Hans kraft förvalta den med ansvar. Må vi be Herren om redskap till den motkultur som behöver skapas; sådana som längtar efter och vill leva ett heligt liv, vill fördjupas i den kärlek som inte söker sitt, villigt böjer sig under Guds Ord. Vilken sexuell läggning vi än har, är det viktigaste av allt att bli frälst och evigt salig. Därför dog vår älskade Jesus för oss på korset. Därför uppstod Han ur graven som den levande Herren.

Egon Olsson, prost, Jörlanda

Två viktiga principer i evangelisk-luthersk kristendom

Inledningsvis vill jag återge två citat som belyser vårt ämne på ett förträffligt sätt. Det ena är av reformatorn Martin Luther om *Bibeln*, det andra är av biskopen Erik Pontoppidan och behandlar *rättfärdiggörelsen*.

Luther skriver: ”Så som solen är i förhållande till alla andra ljus, så är Bibeln till alla andra böcker. Ni skall inte låta någon föra er bort ifrån den heliga Skrift, hur stor flit man än använder på detta. Ty om ni överger Bibeln, då är ni förlorade och man leder er vart man vill. Men förblir ni fasta vid den, då har ni vunnit och behöver inte bry er om de andras rop och skrik – mer än klippan bryr sig om havets vågor och böljor.”

I sin katekes ”Sanning till gudaktighet” skriver Erik Pontoppidan: ”Rättfärdiggörelsen består däri, att den treenige Guden av idel nåd, inför sin domstol, frikänner en sant botfärdig och troende syndare både från hans synd och dess förtjänta straff samt istället tillräknar honom Kristi rättfärdighet och anser honom i Kristus som om han aldrig hade syndat” (fråga 503).

Dessa båda citat är mycket upplysande. De framhåller två viktiga principer i reformatorskristendom: Guds ord skall vara högsta norm för lära och liv och människan blir rättfärdiggjord inför Gud av nåd allena genom tron på Kristi rättfärdighet. Principen som slår fast att Guds ord är högsta auktoriteten i kyrkan brukar vi kalla för *reformationens formalprincip* och rättfärdiggörelsen av tron allena är *reformationens materialprincip*.

Vi skall i denna artikel försöka klargöra betydelsen av dessa principer både för den enskilda troende människan och för kyrkolivet i stort. Det rör sig inte om några bisaker eller petitesseer i trosläran – utan om själva centrum i luthersk kristendom, ja i sann kristendom överhuvud taget. Det är därför viktigt, att vi här kommer rätt. Ty blir det fel på dessa avgörande punkter för detta med sig allvarliga konsekvenser för hela vår förståelse av evangeliet eller det kristna budskapet.

1. Reformationens formalprincip: Guds ord skall vara högsta norm för lära och liv.

Luther gjorde mycket för att på nytt ta fram Bibelns lära, bl.a. genom att översätta den Heliga Skrift till tyska språket. Han ville att det enkla folket – Hans och Greta – som han uttryckte det, själva skulle kunna läsa Bibeln och därigenom få hjälp och vägledning till ett liv i tro.

Många villfarelser

hade under århundradens lopp smugit sig in i kyrkan. Här kan nämnas läran om skärselden, tillbedjan av jungfru Maria och hel-

gonen och mässoffret, denna uppfattning, att Kristi kropp och blod på nytt, men på ett oblodigt sätt, fram bärs i mässan till försoning för levande och döda. En annan lära som starkt betonades var påvens roll som kyrkans i det närmaste ofelbara ledare, när han uttalade sig i lärofrågor, ”ex cathedra”.

Reformatorererna tog avstånd ifrån sådana läror därför att de inte hade något stöd i Guds ord. Bibelns ord, vad Skriften lärde, skulle vara högsta norm för lära och liv. Och detta synsätt kommer också tydligt fram i vår kyrkas bekännelseskrifter.

I inledningen till *Konkordieformeln av 1577* heter det: ”Vi tror, lära och bekänna, att den enda regel och norm, varefter alla läror såväl som lärare bör prövas och bedömas, endast är Gamla och Nya Testamentets profetiska och apostoliska skrifter såsom det står skrivet: ’Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig’, Ps. 119:105. Och den helige Paulus skriver: ’Om ock en ängel komme från himmelen och predikade annorlunda, så skulle han vara förbannad’, Gal. 1:8” (SKB s. 499).

Skriften allena

Inget kan därför ställas över Guds ord i Kristi kyrka. Det är Skriften allena som skall vara högsta auktoritet. Som lutherska kristna vill vi bygga vår teologi uteslutande på Guds ord, inte på traditionen, inte på mänskliga spekulationer, inte på den moderna vetenskapen, inte på våra erfarenheter eller religiösa känslor eller något annat.

Här gäller ordets primat, ordets företrädare. *Konkordieformeln* fastslår vad det hela går ut på: ”Vi bekänner oss till Gamla och Nya Testamentets profetiska och apostoliska skrifter såsom Israels rena och klara källa, som allena utgör den enda sanna norm, efter vilken alla läror och lärare bör prövas och dömas” (SKB s. 542).

Bibelns inspiration

Guds ord har sin makt och myndighet, därför att det är ordet från Gud. Det är också människoord. Bibeln har inte kommit ned ifrån himmelen i fullt färdigt skick – utan människor, svaga, skröpliga människor har skrivit denna bok från dess första kapitel till dess sista. Men Gud har vakat över sitt ord och bevarat dess författare från fel och motsägelser vid nedtecknandet. Aposteln Petrus skriver: ”Ingen profetia har någonsin framkommit av en människas vilja, utan därigenom att människor, drivna av den helige Ande, talade vad som gavs dem från Gud” (2 Petr. 1:21).

Detta innebär att Herren gav dessa profeter, evangelister och apostlar *budskapet* som de skulle bära fram. Och inte bara det, också själva *orden* som budskapet skulle uttryckas med. ”Hela Skriften är genomandad av Gud och därför nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse, till fostran i rättfärdighet, så att den

människa som hör Gud till kan bli duglig för sina uppgifter, väl rustad till varje gott verk” (2 Tim. 3:16, 17 enl. Bo Giertz övers.). Vi talar här om *Bibelns inspiration* eller *gudomliga ingivelse*.

Bibeln har således blivit sådan som Gud ville, att den skulle bli. Därför kan vi nalkas den Heliga Skrift med stort förtroende. Vi möter där Guds ord till oss människor i vår situation. I Bibeln avslöjar Gud sitt hjärtelag, sin kärlek till oss fallna syndare: hur han så mycket älskade världen, att han utgav sin Son i en blodig offerdöd, för att inte vi skulle gå förlorade, utan istället genom tron på Jesus Kristus vinna evigt liv.

Skriften som nådemedel

Guds ord är vidare ett *nådemedel*. Det inte endast talar om frälsningen och det eviga livet. Det verkar också tron, när det brukas i frälsningsavsikt. ”Du känner sen barndomen de heliga Skrifter som kan ge dig den vishet som frälsar, när du läser dem i tron på Kristus Jesus”, skriver Paulus till Timoteus (2 Tim. 3:15).

Det är därför viktigt, att vi *regelbundet* läser Guds ord och att vi gör det under bön om Guds Ande. Då skall vi också finna Skriftens kärna och stjärna, som är Jesus. Till judarna sade Mästaren: ”Ni rannsakar Skrifterna, därför att ni menar er i dem ha evigt liv; och det är dessa som vittnar om mig” (Joh. 5:39). Jesus är medelpunkten i den Heliga Skrift. Gamla Testamentet handlar om den Frälsare, som Gud genom sina heliga profeter hade lovat sända till världen. Läs t.ex. Jes. 53 kap där du möter en profetia om Jesu försoningsdöd för vår skull!

Nya Testamentet handlar om den Frälsare som redan har kommit och som har gett sitt liv till lösen för våra själar. När vi därför läser våra biblar, är det Jesus – vår Frälsare, som vi där möter på dess blad. Det är Han och Hans Golgatagärning som utgör trons grund. ”Om honom betygar alla profeterna, att var och en som tror på honom skall få syndernas förlåtelse genom hans namn” (Apg. 10:43).

Men vi behöver vara *uthålliga* i bibelläsningen. Vi skall läsa Guds ord också då vi tycker, att vi inte får ut så mycket av stunderna vid Bibeln. ”Bibeln är som en rik gruva: Man får inte genast ut ur den allt vad där finns. Man måste arbeta sig allt längre och längre ner och finner då mer och mer. Det kommer inte an på vad man själv känner av Ordets nytta. Guds ord kan verka i hjärtat i det fördolda, precis som sädeskornen ligger i jorden och gro, fastän ingen kan märka det” (Gerhard Rexius).

Ibland kör vi fast vid vår bibelläsning. Där kan finnas saker som vi inte förstår eller vi kanske tycker att vi finner motsägelser i bibelordet. Då får vi göra som Martin Luther gjorde vid sådana tillfällen, då han inte förstod bibelordet: han ”lyfte på hatten” och gick vidare. En annan gång kanske vi ser bibelordet i ett annat ljus, sammanhangen klarnar och den förmenta motsägelsen försvinner. ”I ditt ljus ser vi ljus”, säger psalmisten (Psalt. 36:10).

Motsägelser i Bibeln?

Många av Bibelns s.k. fel eller motsägelser är endast skenbara. De försvinner, när vi låter Skrift tolka Skrift och låter de klarare bibelställena belysa de dunklare.

Det är t.ex. viktigt, att vi ser Gamla Testamentet i det Nya ljus. I Gamla Testamentet har vi förebilderna, profetiorna och löf-tena – i Nya Testamentet har vi uppfyllelsen. ”Ty Guds löften, så många de är, har i honom (Kristus) fått sitt ja; därför får de också genom honom sitt ’amen’ för att Gud må bli ärad genom oss” (2 Kor. 1:20).

”Summan av ditt tal är sanning”, säger psalmisten i den 119:e Psalmens vers 160. ”Herrens bud är klart och upplyser ögonen”, heter det i samma Psalm vers 9. Mörkret, villfarelsen, finns därför

inte i Bibeln, i Guds ord, utan hos oss i vårt förstånd, i vårt genom synden förmörkade hjärta. Vi kan så lätt komma vilse, därför att vi litar på våra känslor och på vad vårt förnuft anser rimligt och acceptabelt.

Skriftens klarhet

En troende kristen är inte herre över Guds ord, han är en Jesu lärjunge och vill därmed också lyda hans ord. Guds ord betyder så mycket för honom. Här har han ett ofelbart rättesnöre för lära och liv. Och *Bibeln är klar*, den är en enhetlig bok med ett givet budskap, som vi kan ta del av, om vi läser denna bok med uppmärksamhet: det är Gud som här talar till sin mänsklighet.

Nu finns det många som bestrider detta – också bland ledande teologer och biskopar. Man säger: ”Bibeln innehåller en rad mot varandra stridande teologier och uppfattningar om Gud. Skriften är inte klar – det är omöjligt, att utifrån Guds ord uttrycka den kristna läran i klara termer eller satsar: ’Så och så lär den Heliga Skrift!’”

Men förnekar man Skriftens klarhet, då blir det istället fritt fram för allsköns tyckande i andliga och religiösa frågor. Förnuftet blir då högsta norm och får avgöra vad den moderna människan vill tro och ta åt sig av det kristna budskapet. Men med en sådan syn på den Heliga Skrift är ”gärdet upprivet” och den ena åsikten står mot den andra och Bibeln svarar inte längre på våra frågor. Allt ”flyter” både när det gäller vad som är biblisk lära och vad som är ett rätt kristet liv.

Skriftens ja och nej!

Bekännelseskriaternas författare var alla övertygande om *Skriftens sanning* och att det var möjligt att utifrån den Heliga Skrift i klara ord formulera den rätta bibelenliga läran samtidigt som man avvisade villfarelser av olika slag. Betecknande är *Konkordieformelns* avslutning (SKB s. 678). Där avger dess författare följande mycket starka bekännelse: ”Inför Guds ansikte och hela kristenheten, både nu levande och efterkommande, har vi därför velat betyga, att den här avgivna förklaringen angående alla förutnämnda omstridda artiklar och ingenting annat är vår lära i tro och bekännelse. Med denna vill vi i förlitande på Guds nåd med oförskräckta hjärtan träda fram inför Jesu Kristi domstol och avge räkenskap. Och härmed vill vi icke vare sig hemligen eller öppet tala eller skriva något, utan med Guds nåd vill vi fasthålla därvid. Och efter noggrant övervägande har vi i fruktan för Gud och under åkallande av honom detta egenhändigt undertecknat.”

Med sådant allvar bekände man under reformationstiden sin tro. Man var övertygad om att det man bekände var sanningen. Det rörde sig om frälsningen och människors eviga väl eller ve. Man var också medvetna om, att man en dag skulle avlägga räkenskap inför Kristi domstol. Och den tro man bekände gällde inte bara de då levande utan också kommande generationer.

Vår kyrkas bekännelseskriter

har tillkommit under en kampsituation, då det gällde att bekänna sanningen, det rena och klara evangeliet, som under så lång tid hade varit dolt under människomeningarnas ”skeppa”. Bekännelseskriaternas är uttolkare av Skriftens lära, ”den tro som en gång för alla har blivit överlämnad åt de heliga (Judas v 3). De anger s.a.s. marschriktningen för kyrkan. Dessa och andra skrifter får ”inte likställas med den heliga Skrift, utan de måste allesammans underordnas denna och får inte anses vara något annat och mer än vittnen, som betygar hur och var denna profetiska och apostoliska lära bevarats efter apostlarnas tid” (SKB s. 499). Detta är bekännelseskriaternas syn på sig själva!

Skriften allena som högsta norm och rättesnöre för lära och liv. Vad säger Guds ord? Stämmer detta med Bibeln? Det är frågor som vi självklart borde ställa både inför förkunnelsen i kyrkan och inför de gudstjänstordningar som används och de psalmer som sjungs. Är allt detta i enlighet med den Heliga Skrift eller förekommer här något som strider mot evangelisk-luthersk tro?

Också de hetaste stridsfrågorna i kyrkan just nu: kvinnliga präster och kyrklig vigsel av homosexuella par skall besvaras i ljuset av Guds ord. Vad Guds ord säger, vad den Heliga Skrift lär, är trots allt viktigare än vad politiskt valda kyrkomöten trumfar igenom!

Viktigt att pröva läran!

Vår kyrkas bekännelseskriterier understryker med kraft, att lekmännens viktigaste uppgifter är att pröva läran, ja över huvud taget allt i kyrkan som utges för att vara kristen tro. Också Bibeln uppmanar till en sådan prövning: ”Mina älskade, tro icke var och en ande utan pröva andarna, huruvida de är av Gud, ty många falska profeter, har gått ut i världen” (1 Joh. 4:1). Det är viktigt att säga ett bestämt ja till sanningen – men också ett lika kraftigt nej till lögnen, villfarelsen, till allt som strider mot den Heliga Skrift!

Håll därför fast vid *Skriftens formalprincip!* Låt Guds ord vara domare över alla läror och lärare! Sviker vi här, uppger vi denna viktiga princip, då har vi på sikt ingen fast grund för vår tro och vårt hopp om frälsning. Allt blir ovisst, osäkert! Håll dig därför till ett rent och klart Guds ord, hur mycket världen än rasar mot dig och hånar dig för detta. Genom Guds ord kan du vinna seger över allt ont och farligt till kropp och själ – också i denna det stora avfallens tid!

2. Reformationens materialprincip, människan blir rättfärdig inför Gud av nåd allena, för Kristi skull, genom tron.

En av de stora frågorna, som reformatörerna ställdes inför var denna: Hur skall en fattig, syndig människa kunna vinna en nådig Gud? Eller hur skall jag bli viss om min frälsning?

Många försökte att på de goda gärningarnas väg nå det målet. Martin Luther t.ex. valde munklivet, därför att det var det frommaste liv, som man kunde tänka sig på 1500-talet.

Men hur han än ansträngde sig för att leva heligt och fromt och lyda Guds bud kunde han aldrig vinna frälsningsvisshet på den vägen. Det hjälpte inte med ett ödmjukt klosterliv fyllt av böner och ansträngande fastor i lydnad för klosterreglerna.

Luther kunde aldrig veta, om han hade gjort nog. Alltid fanns den ovissheten hos honom: Har jag verkligen gjort tillräckligt med goda gärningar för att Gud skall godkänna mig som sitt barn?

Vändpunkten kom för Luther

när han läste Rom. 1:17 om rättfärdigheten som uppenbaras i evangelium. Han såg då, att Guds rättfärdighet inte här var Guds straffande eller vedergällande rättfärdighet utan en rättfärdighet som Gud ger som gåva till syndare. Jesus Kristus har genom sin fullkomliga lydnad för Faderns vilja fullbordat lagen, all rättfärdighet i syndares ställe. Han hade också lidit straffet för våra synder.

När Luther fick upp ögonen för detta att han fick ha full frälsning i Kristi fullbordade verk, då var det som om himmelens portar öppnades för honom – så lättad och glad kände han sig inför denna nyupptäckt av evangelium.

Här har vi också kärnan i evangeliet: frälsningen undan synd, död och dom till det nya livet i Kristi gemenskap är en gåva från början till slut. Inga egna gärningar eller förtjänster behöver läggas till det som Kristus har gjort för vår frälsning.

”Vi håller nämligen före, att människan blir rättfärdiggjord genom tro, utan laggärningar”, säger aposteln Paulus i Rom. 3:28. Ja, ”nu har utan lag en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus för alla dem som tror” (Rom. 3:21, 22).

Trons betydelse

Men nu kanske någon invänder: Det är nog bra, att frälsningen är en gåva och ingenting som vi kan förtjäna genom våra gärningar eller fromma prestationer – men vi skulle ju tro. Det är tydligen någonting som vi själva skall utföra: vi skall tro!

På detta kan svaras: Visst skall vi tro. Tron är salighetsvillkoret. ”Tron skall rädda dig så framt du räddas skall!” Det kommer vi inte ifrån. Men tron är ingen förtjänst från vår sida sett – lika litet som den sjuke förtjänar hälsans gåva, då han tar emot den medicin som läkaren har ordinerat honom för att han skall bli frisk! Tron är handen, som tar emot frälsningens gåva, rättfärdiggörelsens nåd.

Men också tron är en Guds gåva. Människor frågade vid ett tillfälle Jesus: ”Vad skall vi göra för att utföra Guds gärningar?” Mästaren svarade: ”Detta är Guds gärning, att ni tror på den han har sänt” (Joh. 6:28). Tron är därför inte din gärning, utan Guds gärning utförd i nåd mot en förtappad syndare! Eller som Paulus uttrycker det i Ef. 2:8, 9: ”Av nåden är ni frälsta genom tro, och det icke av er själva. Guds gåva är det, icke av gärningar för att ingen skall berömma sig.”

Andens verk

Det är Guds Ande som genom evangelium skapar tro i ett förkrossat syndarehjärta. Han gör det genom evangelium. ”Se, Guds Lamm, som borttager världens synd” (Joh. 1:29). Tron uppkommer i andens fattigdom. Människan står som en tiggare inför Gud, utblottad på all egen förtjänst eller värdighet. Men så får hon höra om Jesus, om hans försoningsdöd, om hans dyra blod, som renar från all synd. Och Guds Ande viskar till människan: Fly till Jesus, lita på att han har uppfyllt all rättfärdighet i ditt ställe. Får detta ske, att hon kommer till Jesus som den sjuke till läkaren, då blir hon rättfärdiggjord av nåd allena.

Vad innebär då rättfärdiggörelsen?

Det bibliska uttrycket ”rättfärdiggöra” betyder förklara för rättfärdig, frikänna från skuld. ”Rättfärdiggöra” eller ”rättfärdiggörelse” är rättsliga uttryck hämtade från domstolsspråket.

Att ”bli rättfärdiggjord” genom tron innebär alltså, att Gud i himmelen förklarar en syndare för att vara rättfärdig. Den som är rättfärdig håller måttet i Guds dom. När vi hör ordet ”rättfärdiggöra” har vi lätt för att tro, att det rör sig om en etisk eller moralisk förändring som sker i oss människor. Det är en uppfattning som är gängse i romersk-katolska kyrkan. Men i den betydelsen brukas inte ordet ”rättfärdiggöra” i Bibeln.

Att bli rättfärdiggjord innebär att våra synder frånräknas oss samtidigt som hela Kristi rättfärdighet tillräknas oss. Detta är själva kärnan i det kristna evangeliet. Är du rättfärdiggjord inför Gud då äger du syndernas förlåtelse – det är det grundläggande. Du är därigenom skuldfri inför Gud. Men inte bara det: Du har också blivit rik inför Gud. Kristi fullkomliga rättfärdighet har tillräknats dig. Och det innebär, att du står inför Gud helig och ren – därför att du är iklädd Kristus som är vår rättfärdighet inför Gud.

Och detta är något stort och tröstande att tänka på särskilt i tider av anfäktelse och andligt mörker. Jag är rättfärdig inför Gud alla stunder, hur mycket mitt hjärta än fördömer mig och satan anklagar mig för mina synder. Detta gäller så länge jag tror på honom, som gör den ogudaktige rättfärdig (Rom. 4:4).

Oklarhet i rättfärdiggörelseläran

Men mycken oklarhet och förvirring råder på detta område och detta långt in i vår lutherska kyrka. När Lutherska Världsförbundet samlades till generalförsamling i Helsingfors 1963 kunde man inte ens enas om vad rättfärdiggörelsen innebar. Och ändå är rättfärdiggörelsen genom tron allena Skriftens huvudlära eller den artikel med vars rätta förståelse kyrkan står eller faller.

Häromåret var rättfärdiggörelseläran aktuell på ett alldeles särskilt sätt. En gemensam kommission av lutherska och katolska teologer hade kommit fram till att man nu efter 450 års stridigheter mellan konfessionerna äntligen var överens i rättfärdiggörelseläran. Men trots alla påståenden och en mängd fina ord var man inte alls överens utifrån den Heliga Skrift. Enigheten hade uppnåtts genom att lutheranerna på viktiga punkter hade accepterat en romersk-katolsk syn på rättfärdiggörelsen!

Rättfärdiggörelsen enligt det gemensamma dokumentet bestod inte endast i *syndernas förlåtelse* och *Kristi* genom tron tillräknade rättfärdighet som fallet är i vårt NT – utan *också* i den helige Andes förnyelse av den troende människan. Enligt romersk uppfattning är rättfärdiggörelsen främst en process genom vilken den helige Ande gör människan mer och mer rättfärdig.

Det är tydligt, att det har skett en sammanblandning av *rättfärdiggörelsen* som sker i himmelen inför Guds domstol, när en människa kommer till tro och *pånyttfödelsen* som sker på jorden, i människans hjärta. Men detta är en farlig sammanblandning! För det är ju så, att när det blir fråga om hur vi skall bestå inför en helig och rättfärdig Gud – då gäller inte våra egna gärningar, ja inte ens Andens verk i vårt hjärta eller vår omvändelse, utan endast Kristi försoning, som har skett utanför människan. ”Icke av gärningar för att ingen skall berömma sig” (Ef. 2:9).

Rättfärdiggörelsens grund

är således ingenting hos oss, ja inte ens Andens goda verk i oss utan endast och allenast Kristi ställföreträdande strafflidande. ”Herren lät allas vår missgärning drabba honom” (Jes. 53:6). ”Den som icke visste av någon synd, honom har han för oss gjort till synd, för att vi i honom må bli rättfärdighet från Gud” (2 Kor. 5:21).

Detta befriande budskap om frälsningen i Kristus eller rättfärdiggörelsen genom tron som en ren gåva är det kyrkans stora uppgift att bära fram också i vår tid. Denna tids frågande och

längtande människor skall visas bort ifrån alla egna prestationer och krav, som vår tid är så full av, också på det andliga området. De skall hänvisas till Kristus som har fullbordat allt för syndares räkning. Inte heller duger det att bygga på uppskrivade känslor och märkliga upplevelser, som lägger tonvikten på människans inre liv eller på jagandet efter karismatiska upplevelser, som nu är så vanligt i alla kyrkor och samfund.

På senare år har det utgivits många böcker som betonar *mystikens väg till Gud*. Man säger: ”Sök i ditt inre, så finner du Gud där!” Här kan hänvisas till böcker av den romersk-katolske prästen Wilfrid Stinessen och ärkebiskop KG Hammar. Men Gud finns inte i den oomvända människans inre hur mycket hon än söker där. Däremot har Gud lovat att möta oss i nådens medel, i Guds ord, dopet och nattvarden. Där kommer han oss till mötes som vår i Kristus försonade himmelske Fader vilken i barmhärtighet tar emot alla botfärdiga syndare.

Att gräva i sitt inre

för att där finna Gud eller att söka efter frälsningsvisshet i olika karismatiska upplevelser är som att kasta ankaret i båtens lastrum istället för att kasta det där det finns fast ankargrund, utanför båten. I Jesu fullbordade försoningsverk som har utförts helt utanför oss, men oss till godo, där har tron sin ankargrund. Där i Kristi fullkomliga rättfärdighet finns en förblivande frälsningsvisshet, som består provet också i de svåraste anfäktelser.

Som en kort sammanfattning: Låt oss ta vara på vårt lutherska arv. Det har prövats under århundradena och har hållit provet! Må vi därför som enskilda kristna låta Guds ord bli norm och rättessnöre för vårt liv här i världen! Må vi arbeta för att Guds ord också blir högsta auktoritet i vår kyrka och vägledande för förkunnelse, själavård och all kyrklig verksamhet.

Och låt oss för egen del i tro inte glömma att ta emot det glada budskapet om rättfärdiggörelsen av nåd allena. Det är ju det mest befriande av alla budskap i världen. Det säger oss nämligen, att vi inte behöver kämpa och sträva för att åstadkomma en rättfärdighet som skulle gälla inför Gud. Vi behöver inte vara duktigast eller bäst för att duga för Guds rike – där finns plats för alla botfärdiga syndare. Ty Jesus har förvärvat oss den rättfärdighet som gäller inför Gud. Sv. ps. 375:2

Gunnar Juelsson, km, Ytterby

Og ordet ble kjød

I mitten på 70-talet utkom en utomordentlig liten skrift om kristna grundsynningar; dess svenska titel är *Hanssons hemlighet*. Författaren, Oskar Skarsaune, är numera professor i kyrkohistoria vid Menighetsfakulteten i Oslo. Tyngdpunkten i hans forskning har varit den ”gamla” kyrkan (”oldkirken”); bland hans arbeten kan nämnas doktorsavhandlingen om Justinus Martyren (*The Proof from Prophecy*), den klagörande studien *Inkarnasjonen – myte eller faktum?*, samt en mängd artiklar.

Nu har en del av dessa samlats i boken *Og ordet ble kjød*. Det är frågan om sexton artiklar (två på engelska, resten på norska) om centrala teman i den gamla kyrkans teologi: treenigheten, kristologin, Anden, sakramenten. Populära översikter har kombinerats med mera avancerade studier till en välbalanserad helhet. Det är i synnerhet – fast inte uteslutande – grekiska fäder fram till kyrkomötet i Nicaea 325 som uppmärksammas. Rikliga litteraturhänvisningar leder den intresserade läsaren vidare.

I bokens förord säger förf. att han ofta fått uppleva sanningen i påståendet att ju äldre de författare är som man studerar, desto mer aktuella visar de sig vara. Hos kyrkofäderna finns alltid goda insikter att inhämta. Det må gälla Kyrkans möte med andra religioner eller med det karismatiska, det må vara frågan om ämbets-teologi eller kristologi o.s.v. – ”alltid er det forfriskende på nytt å møte kirkefedrenes håndtering av de samme problemene”.

En del missuppfattningar – både populära och fackmässiga – blir korrigerade av förf. Han visar t.ex. att Justinus Martyren och andra tidiga fäder ingalunda hade en ”tolerant” syn på hednisk religion, såsom man ibland har hävdad. Den hedniska religionen betraktades tvärtom konsekvent som en tjänst åt djävulen och demonerna. Vid dopet avsvor man sig allt samröre med dessa makter. När Justinus och andra ser spår av den gudomliga uppenbarelsen också i hednärlden, då gäller detta inte den hedniska religionen utan *kritiken* av denna från vissa filosofers sida.

En avgörande sak för kyrkofädernas Kristustro var att Kristi person och verk oupplösligen hör ihop. Det är knappast meningsfullt att tala om Kristi verk om klarhet inte råder ifråga om hans person. Denna insikt präglar exempelvis den nicenska trosbekännelsen, där utsagorna om Kristi verk föregås av innehållsmättade utsagor om Kristi person: han är Guds ende Son, född av Fadern före all tid, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och inte skapad, av samma väsen som Fadern o.s.v.

Hade vi frågat de nicenska fäderna om relevansen av dessa formuleringar hade de enligt förf. antagligen svarat ”at har du ikke skjönt det, så har du heller ikke skjönt hva historien om Jesus egentlig handler om. Uten utsagnene om Kristi *vesen* blir utsagnene om hans *verk* i andre halvdel av bekjennelsen meningsløse og intetsigende”. Frälsningsverket är så stort att det inte kan utföras av vem som helst.

Skarsaune visar med hjälp av ett brett material vilken roll den personifierade Visheten spelade för fädernas bild av Kristus. Enligt Ords 8 och andra texter – särskilt i Syrak och Salomos vishet – var den gudomliga Visheten preexistent (fanns före skapelsen) och medverkade i skapelsen; allting skapades genom den (t.ex. Ords 3:19; 8:27; Salomos vishet 9: 1-2). Enligt Syrak 24 kom den att förkroppsligas i Lagen. Men i den gamla kyrkan tillämpades allt detta på Kristus. I honom har Visheten (eller Ordet, Logos, som man också kunde säga) tagit gestalt, blivit kött.

Detta sätt att betrakta Kristus hade fäderna inte själva kommit på; de hade fått det från Nya testamentet, där Kristus är Visheten och Ordet, Logos. Texter som 1 Kor 8:6; Kol 1:15- 20; Hebr

1:2-3 och Joh 1:1-18 hör hit. Här beskrivs Kristi preexistens och hans ”skapelseförmedling”: allt är skapat ”i” eller ”genom” honom. Detta betyder närmare bestämt att den Vishet eller det Ord som var skapelsens medel, det har blivit kött i Kristus: ”Ordet blev kött och bodde ibland oss” (Joh 1: 14).

En närmare granskning visar att de nytestamentliga texternas beskrivningar av Kristi person även i ordvalet stämmer överens med gammaltestamentliga (inklusive apokryfa eller deuterokanoniska) texters beskrivning av Visheten. Hit hör t.ex. Hebreerbrevet tal om att Kristus är ”utstrålningen av Guds härlighet och en avbild av hans väsen” (Hebr 1 :3).

Just bilden av Kristus som ”utstrålningen” hade allt sedan nytestamentlig tid en fast plats i Kyrkans tradition och var välbekant vid tidpunkten för kyrkomötet i Nicaea 325. Sonen är inte samma person som Fadern, och Fadern kan inte tänkas utan Sonen; han har alltid varit Fadern. Förhållandet mellan Fadern och Sonen kan liknas vid förhållandet mellan solen och dess stråle, eller mellan roten och skottet, eller mellan källan och floden som flyter ur den. Liksom solen inte kan tänkas utan strålen, så kan inte heller Fadern förstås utan Sonen, som är ”utstrålningen av Guds härlighet och en avbild av hans väsen”, eller med andra ord: ”ljus av ljus”, ”av samma väsen som Fadern”.

I en givande artikel om Nicaeakonciliet visar förf. hur biskoparna där fasthöll Kyrkans gamla lära om Kristus. Arius’ lära, som fördömdes, var däremot en nyhet: den innebar ett avståndstagande från Kyrkans på Bibeln grundade lära om Kristus som Guds Vishet. Skarsaune noterar att redan ärkeliberalen Adolf von Harnack hade sett detta och känt sig nödgad att konstatera att arianismen utgjorde en ny lära: ”Der Arianismus ist eine *neue Lehre* in der Kirche.”

Högintressant är förf.:s utredning av förhandlingarna i Nicaea. Ibland har bekännelsens formuleringar betraktats som resultatet av kejsar Konstantins kyrkopolitiska linjedragningar. Förf. argumenterar emellertid övertygande för att detta är en missuppfattning. Det handlade i grunden om teologi och trohet mot Kyrkans tradition. Bekännelsen låter sig inte reduceras till ett kyrkopolitiskt dokument.

Biskoparna försökte först formulera en bekännelse som uteslutande bestod av bibliska formuleringar. Det visade sig emellertid att de närvarande arianerna menade sig kunna tolka ifrågavarande bibelställen så att de stämde med Arius’ kristologi. I detta skede tog man till den ”nya” och icke-bibliska termen *homoousios* (”av samma väsen”) för att därmed uttrycka Kyrkans gamla tro. Ty man visste att denna term var både ett gott uttryck för den gamla ortodoxa tron och ett rött skynke för arianerna.

Exemplet *homoousios* påminner oss – kan vi tillägga – för det första om att blotta *anspråket* på ”bibeltrohet” inte säger särskilt mycket: arianerna ville också vara bibeltroende, men de förstod att tolka Skriften efter sin egen mening. För det andra visar det nicenska *homoousios* att den ”gamla” läran kan behöva bevaras med ett ”nytt” uttryck som effektivt avvisar nyheter.

Skarsaunes bok är full av goda lärdomar och insikter, och framställningssättet reflekterar det uppfriskande mötet med den gamla kyrkans fäder.

Sven-Olav Back, Finland,
lektor i Bibelns språk och exegetik vid Åbo akademi

Oskar Skarsaune, *Og Ordet ble kjød: Studier i oldkirkens teologi*. Oslo: Luther Forlag, 2001. 300 sidor. ISBN 82-531-4412-1.